

**UCHWAŁA NR LIII/430/2023
RADY GMINY ŚWIĄTKI**

z dnia 30 marca 2023 r.

w sprawie przyjęcia „Sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2022 rok oraz potrzeby związane z realizacją zadania na 2023 rok”

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 roku poz. 40) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 roku poz. 447, 1700, 2140) Rada Gminy Świątki uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2022 rok oraz potrzeby związane z realizacją zadania na 2023 rok”, stanowiące załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Świątki

Franciszek Plotnikowski

SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI ZADAŃ
Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY ZA 2022 ROK
ORAZ
POTRZEBY ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ ZADAŃ
NA 2023 ROK

Świątki, 30 marzec 2023 roku

Spis treści

I. Wprowadzenie.....	3
II. System opieki nad dzieckiem – zadania gminy.....	4
III. Wspieranie rodziny – interdyscyplinarność działań.....	5
IV. Organizacja pracy asystenta rodziny.....	6
V. Rekomendacje w 2023 roku.....	13

I. Wprowadzenie

Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawodawca w powyższym akcie prawnym określił m. in. nowe zadania dla poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego, w tym gminnego.

Art. 179 ust. 1 ustawy określa, iż w terminie do dnia 31 marca każdego roku Wójt składa Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, uchwała Gminny Program Wspierania Rodziny. Ustawa nakłada obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej na jednostki samorządu terytorialnego. Priorytetem uchwalonego w naszej gminie programu jest dążenie do tego, aby każde dziecko mogło rozwijać się w rodzinie naturalnej, a jeżeli trafi do pieczy zastępczej, podejmuje się wszelkie działania, aby jak najszybciej powróciło do biologicznych rodziców. Nie ulega bowiem wątpliwości, że środowisko rodzinne nawet niezupełnie wydolne i borykające się z różnorodnymi problemami, jest dla dziecka środowiskiem naturalnym i najlepszym. Przerwanie więzi dziecka z rodzicami biologicznymi jest zawsze wydarzeniem traumatycznym, pozostawiającym w psychice dziecka trwałe ślady.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach od 2012 roku jest instytucją odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu wspierania rodziny oraz kreowanie lokalnej polityki społecznej, a także rozwój systemu pomocy dla rodziny, przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji rodzicielskich na terenie gminy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach rozpoczął i kontynuuje realizację nowych rozwiązań w zakresie wspierania rodziny, kierując się dobrem dziecka, dobrem rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju dziecka, przy współdziałaniu instytucji i organizacji, pracujących z dziećmi i rodzicami.

Wskazane zadania realizowane są w oparciu o założenia programowe i ustawowe zawarte w szczególności w poniższych dokumentach:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447, 1700, 2140);
- uchwała Nr XLI/345/2022 Rady Gminy Świątki z dnia 31 marca 2022 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Świątki na lata 2022-2024;
- uchwała Nr XVIII/158/2016 Rady Gminy Świątki z dnia 16 listopada 2016 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Świątki na lata 2016 – 2026”;
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329, z 2022 r. poz. 2140);
- ustawa z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 165);

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172, z 2022 r. poz. 2600);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 615, 1265, 2140);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2022 r. poz. 1577, 2140);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2022 r. poz. 1205, 2140).

II. System opieki nad dzieckiem – zadania gminy.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminę zadania, mające na celu stworzenie i realizowanie spójnego systemu pomocy dziecku i rodzinie, do których w szczególności należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich Gminnych Programów Wspierania Rodziny;
- 2) tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności, wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
 - d) współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;
 - e) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka zamieszkałego na terenie gminy, z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych;
 - f) sporządzanie sprawozdań z zakresu wspierania rodziny;
 - g) realizację zadań wynikających z programów z zakresu wspierania rodziny.

Ustawa ta nałożyła na Gminę obowiązek zatrudnienia asystenta rodziny, w przypadku zaistnienia trudności w rodzinie.

Uchwałą Nr XLI/345/2022 Rady Gminy Świątki z dnia 31 marca 2022 r. przyjęto do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Świątki na lata 2022-2024. Koordynatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach. Gmina jest zobowiązana do prowadzenia własnej polityki rodzinnej, z uwzględnieniem specyfiki problemów społecznych oraz posiadanych zasobów.

III. Wspieranie rodziny – interdyscyplinarność działań

Wobec rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach podejmował działania, których celem było zapewnienie wsparcia i pomocy, szczególnie poprzez:

- analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny;

- rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomoc w integracji rodziny;
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążenie do reintegracji rodziny.

Asystent rodziny w swoich działaniach na rzecz rodzin współpracował z pracownikami socjalnymi, pracownikami szkół i przedszkoli, poradni Psychologicznych, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, dzielnicowymi, kuratorami.

Wspieranie rodziny, jako zespół planowanych działań, mających na celu przywrócenie rodzinie funkcji opiekuńczo-rodzicielskich, prowadzone może być w formie:

- pracy z rodziną m. in. poprzez konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapię, mediację, usługi dla rodzin z dziećmi, pomoc prawną, przydzielenie asystenta rodziny;
- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka poprzez placówki wsparcia dziennego oraz rodziny wspierające i może odbywać się przy aktywnym udziale lokalnych instytucji, organizacji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.

Pomoc rodzinie ma charakter czasowy i podejmowana jest przy pełnym wykorzystaniu zasobów własnych rodziny oraz potencjału tej rodziny i jej najbliższego otoczenia.

Działania na rzecz rodziny prowadzone są za zgodą rodziny i z jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych rodziny oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Obszar pracy na rzecz rodziny oparty jest na zasadzie interdyscyplinarności oraz partnerstwa wielosektorowego. Praca z rodziną prowadzona jest również w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. W rodzinie, w której doszło do kryzysu, w efekcie którego nastąpiło umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej prowadzone są działania o charakterze interdyscyplinarnej pomocy i intensywnej pracy z rodziną, w celu przezwyciężania trudności i możliwości powrotu dziecka do rodziny.

IV. Organizacja pracy asystenta rodziny

Zawód asystenta rodziny został wprowadzony Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, której cechami charakterystycznymi są kompleksowe działania podejmowane wobec rodziny, polegające przede wszystkim na towarzyszeniu rodzinie, z zachowaniem profesjonalnych relacji, w pokonywaniu trudności, poprawie funkcjonowania i zmianie niekorzystnych dla rodziny sytuacji kryzysowych. Profesjonalna asysta rodzinna to aktywne wspieranie rodziny wychowującej dzieci, w której występują problemy trudne do samodzielnego pokonania przez jej członków. Celem głównym pracy asystenta rodziny jest osiągnięcie przez rodzinę takiego poziomu stabilności życiowej i odpowiedzialności za własne życie, który pozwala jej, o ile to możliwe, na samodzielne funkcjonowanie i wychowywanie dzieci.

Asystent rodziny pełni funkcję pomocnika, mediatora i doradcy, towarzyszy, wspiera oraz aktywizuje rodzinę. Podejmuje również działania zmierzające do poprawy wzajemnych relacji wewnątrz rodziny, motywuje do dokonywania pozytywnych zmian, m. in. w kwestii poczucia własnej sprawczości, modeluje prawidłowe zachowania, wzmacnia pozytywne poczynione już zmiany. Towarzyszy rodzinie w poszukiwaniach rozwiązań w trudnych sytuacjach życiowych z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Asystent przyjmuje rolę „przyjaciela specjalnego” i przewodnika w rozwoju, którego celem jest przywrócenie stabilnej sytuacji rodzinnej.

Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

- 1) pomoc w poprawie sytuacji bytowej oraz w uzyskaniu samodzielności materialnej:
 - a) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
 - b) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
 - c) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
 - d) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
 - e) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 2) wsparcie specjalistyczne:
 - a) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
 - b) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
 - c) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
 - d) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
 - e) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 3) czynności administracyjne:
 - a) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną; opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną;
 - b) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku,
 - c) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
 - d) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 4) współpraca z innymi podmiotami:
 - a) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
 - b) współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym lub grupą roboczą Zespołu Interdyscyplinarnego, o których mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.
- 5) czynności interwencyjne – podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, poszerzając zakres odbiorców usług asystenta rodziny poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem:

- 1) kobiet w okresie ciąży i porodu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, posiadające dokument potwierdzający ciążę, do tej grupy zaliczono:
 - a) każdą kobietę w ciąży i jej rodzinę (pomoc w zakresie informacji i poradnictwa na temat rozwiązań wspierających rodzinę), w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko, oznacza to ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu;
 - b) kobiety, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu, kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych;
 - c) kobiety, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu: poronienia, urodzenia dziecka martwego, urodzenia dziecka niezdolnego do życia, urodzenia dziecka obarczonego wadami wrodzonymi albo śmiertelnymi schorzeniami;
- 2) rodzin z dzieckiem posiadającym zaświadczenie, potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, wydane przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego;
- 3) rodzin z trudnościami w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej (standardowe zadania asystenta rodziny realizowane w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny);
- 4) rodzin z trudnościami w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o lekkim, umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności określonym w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz dzieckiem i młodzieżą posiadającą odpowiednio opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, o których mowa w przepisach ustawy o systemie oświaty.

Dziecko z zaburzeniami w rozwoju posiada specjalne potrzeby w zakresie pielęgnacji, opieki i wychowania. Dlatego też uznano, że kobiety w ciąży powikłanej i rodzice dzieci przewlekle chorych, i nie w pełni sprawnych, potrzebują szczególnego wsparcia w przygotowaniu się do tak trudnego rodzicielstwa lub specjalnego wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Celem oddziaływań asystenta rodziny w ramach realizacji ustawy i programu „Za życiem” jest lepsze funkcjonowanie kobiet w ciąży, w szczególności ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, a także rodzin z niepełnosprawnym dzieckiem poprzez koordynację poradnictwa w zakresie pielęgnacji, opieki i wychowania dziecka z niepełnosprawnością oraz kwestii prawnych czy pomocy psychologicznej, rehabilitacji społecznej i zawodowej, a także świadczeń opieki zdrowotnej. Ponadto działania koordynujące wobec rodziny oczekującej dziecka, które może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Elastyczny i nienormowany czas pracy asystenta służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny. Rolą asystenta rodziny nie jest powielanie pracy pracownika socjalnego, asystent rodziny zajmuje się wyłącznie pomocą rodzinie i pracą z rodziną. Asystent rodziny kierowany jest do pracy tylko z tymi rodzinami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Potrzeba podejmowanych przez niego działań pomocowych ustanie wraz z osiągnięciem przez rodzinę umiejętności samodzielnego, prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Rola asystenta rodziny ma istotne znaczenie już na etapie profilaktyki. Jego zadaniem jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Praca ta powinna być skupiona nad kształtowaniem motywacji rodziny do podjęcia działań skierowanych na zmianę. Działania asystenta polegają na aktywnym wspieraniu rodziny znajdującej się w kryzysie.

Praca asystenta rodziny odbywa się w miejscu zamieszkania tych rodzin i poza nim przy aktywnym współdziałaniu i współpracy pracownika socjalnego z rejonu osoby objętej wsparciem asystenta.

Decyzję o przydziale asystenta rodziny do danej rodziny podejmuje Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Świątkach na podstawie wniosku pracownika socjalnego i jego analizy sytuacji danej rodziny.

W 2022 roku wspierającymi, motywującymi i pomocowymi działaniami asystenta rodziny objętych zostało 7 rodzin, w tym 14 dzieci. Działania te miały na celu:

- **eliminowanie zagrożenia zabezpieczenia dziecka z rodziny biologicznej i umieszczenia w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Przeciwdziałanie niekorzystnym sytuacjom prowadzącym do dezorganizacji rodzin przez wczesne reagowanie i zapobieganie pogłębianiu się sytuacji kryzysowych;**
- **wspieranie rodziny przeżywającej trudności, przywrócenie rodzinie samodzielności w oparciu o jej wewnętrzne i zewnętrzne zasoby i wzięcie odpowiedzialności za własne życie, co umożliwi jej wychowywanie dzieci. 2 rodziny po zrealizowaniu planu pomocy, powróciły do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, z 1 rodziną zakończono współpracę ze względu na pozbawienie władzy rodzicielskiej rodzica, jedno z dzieci osiągnęło pełnoletność.**

RODZINA I – samotny rodzic, wychowujący troje dzieci, z ograniczoną władzą rodzicielską poprzez nadzór kuratora, dzięki czemu dzieci nie zostały umieszczone w pieczy zastępczej. Rodzina od pokoleń objęta jest wsparciem tutejszego GOPS. Bardzo trudna we współpracy, w niewłaściwy sposób wypełniająca funkcje opiekuńczo-wychowawcze oraz mająca trudności w codziennym funkcjonowaniu, niewystarczające umiejętności wychowawcze, niezaradność życiowa, brak wsparcia społecznego, zaniedbywanie potrzeb dzieci: nieodpowiednie odżywianie, ubiór, higiena. Brak nadzoru i opieki, a także narażenie zdrowia i życia dziecka

na niebezpieczeństwo swoim zachowaniem lub stwarzanymi dziecku warunkami, brak wsparcia dziecka w sytuacjach trudnych dla niego, brak zainteresowania dzieckiem, niezwracanie uwagi na dziecko, dzieci nie uczęszczały do szkoły oraz sprawiały problemy wychowawcze.

Asystent rodziny miał za zadanie pomóc matce w dostrzeżeniu nieprawidłowych zachowań wobec dzieci i dostarczyć wiedzę pedagogiczną, wielokrotnie przeprowadzano trening umiejętności opiekuńczych i wychowawczych, uczono prawidłowych sposobów zaspokajania potrzeb dzieci.

Asystent rodziny współpracował z pedagogiem szkolnym, psychologiem, wychowawcami, pielęgniarką szkolną, lekarzem rodzinnym, pracownikiem socjalnym, kuratorem, prawnikiem. Efektem wspólnej pracy asystenta z rodziną jest ukończenie szkoły zawodowej przez najstarsze dziecko oraz podjęcie przez nie pracy, jest to bardzo istotne, gdyż jest to najwyższe wykształcenie w rodzinie od dwóch pokoleń i pierwsza aktywizacja zawodowa, ponieważ rodzina była bierna zawodowo od zawsze. Dzieci otrzymały promocje do kolejnych klas. Rodzina złożyła wniosek do KOWR o wykup wynajmowanego mieszkania, przeprowadzony został niewielki remont. Rodzina nie posiada żadnych zadłużeń, wszelkie rachunki regulowane są na bieżąco.

RODZINA II – samotny rodzic, sześcioro dzieci, jedno w pieczy zastępczej, ograniczona władza rodzicielska, uzależnienie od alkoholu. Rolą asystenta było motywowanie ojca do zmiany, poprzez prowadzenie rozmów edukacyjno-motywacyjnych, spotkania z psychologiem, terapie odwykowe, udzielanie informacji, poradnictwo, wskazywanie możliwości, podnoszenie poczucia własnej wartości i świadomości, podnoszenie umiejętności poszukiwania i znajdowania rozwiązań trudności życiowych i podejmowania decyzji, W tej rodzinie niestety choroba alkoholowa pokonała miłość rodzicielską, pomimo kilku szans otrzymanych od Sądu Rodzinnego, a także od Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, rodzic pozbawiony został władzy rodzicielskiej, nie podjął żadnej współpracy, a dziecko zostało trwale umieszczone w pieczy zastępczej. Asystent ściśle współpracował z rodziną zastępczą dziecka, które otrzymało tam miłość, odpowiednią opiekę, zaangażowanie, systematyczne i skuteczne leczenie zespołu FAS, dopasowaną do potrzeb dziecka edukację, prawidłowe wzorce i zachowania, a także właściwe normy społeczne. Współpraca z rodzicem została zakończona.

RODZINA III – opiekun prawny, jedno dziecko, nieograniczona władza rodzicielska. Praca asystenta polegała na towarzyszeniu członkom rodziny w szukaniu rozwiązań problemów oraz różnych czynnościach ich życia, w szkole dziecko zostało objęte opieką psychologa, pedagoga, wychowawcy oraz indywidualnym tokiem nauczania. Wykupiony został na własność dom, odrobinę poprawiono warunki mieszkaniowe, dziecko kończy edukację w szkole podstawowej, planuje naukę w szkole zawodowej, a potem podjęcie pracy. Rodzina ściśle współpracuje z asystentem rodziny i innymi przedstawicielami instytucji pomocowych, rachunki regulowane są na bieżąco, rodzina jest bardzo zaradna, posiada oszczędności.

RODZINA IV – samotny rodzic, jedno dziecko, nieograniczona władza rodzicielska, dziecko z niepełnosprawnością, niezaradność życiowa. Asystent wykonał pracę polegającą na wsparciu informacyjnym, instrumentalnym i emocjonalnym matki przeżywającej trudności, wskazana została grupa wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, rozwiązanie problemów rodzinnych, wzmocnienie klientki, które oznacza wyposażenie jej w narzędzia do rozwiązywania własnych zestawów problemów. Po zrealizowaniu planu pomocy rodzinie, asystent zakończył współpracę ze względu na brak zagrożenia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, ponieważ życie tej rodziny zostało prawidłowo zorganizowane, a rodzina bez zarzutu funkcjonuje w społeczeństwie.

RODZINA V – małżeństwo, czworo dzieci, rodzina patchworkowa, ograniczona władza rodzicielska, nadzór kuratora, problemy wychowawcze oraz finansowe, bierność zawodowa, bezrobocie. Asystent omawiał z członkami rodziny ich wkład w osiągnięcie stabilizacji życiowej poprzez nabycie umiejętności znajdowania rozwiązań trudności występujących w życiu. Motywował do zmian, aby rodzina osiągnęła styl życia zgodny z normami społecznymi, stworzyła środowisko życia, które będzie bezpieczne i optymalne dla rozwoju dzieci i innych osób zależnych. Rodzina jest bardzo niezaradna, niesamodzielna w rozwiązywaniu trudności życia codziennego oraz w realizacji różnorodnych spraw na rzecz dzieci i domu, bardzo trudna we współpracy, od wielu lat korzystająca z pomocy tutejszego Ośrodka. Rachunki nie są na bieżąco regulowane, zadłużenie z miesiąca na miesiąc rośnie, ze względu na niepodejmowanie pracy zarobkowej, rodzina utrzymuje się z pieniędzy dzieci. Trwają wspólne działania asystenta rodziny, pracownika socjalnego oraz kuratora, aby przywrócić w tej rodzinie prawidłowe funkcje.

RODZINA VI – konkubinaty, bezrobocie, przejściowe problemy ze względu na przebywanie jednego z rodziców w Zakładzie Karnym. Współpraca z asystentem rodziny zaowocowała podjęciem pracy oraz stabilizacją finansową. Plan pracy z rodziną został zrealizowany, a rodzina funkcjonuje w środowisku prawidłowo.

RODZINA VII – małżeństwo, troje dzieci. Problemy opiekuńczo- wychowawcze, niezaradność życiowa, problemy z utrzymywaniem higieny, pasożyty, trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Rodzina ściśle współpracuje z asystentem rodziny, sukcesywnie realizując plan pomocy, powoli nabywa wiedzę z zakresu prawidłowego wychowywania dzieci oraz prawidłowe wzorce funkcjonowania rodziny.

Rodziny przeżywały trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych i długotrwale, od wielu pokoleń pozostawały w systemie pomocy społecznej, borykały się z wieloma problemami, a splot niekorzystnych czynników bio-socjo-kulturowych negatywnie wpłynął na jakość rodzicielstwa. W konsekwencji dzieci, z powodu braku warunków do prawidłowego rozwoju, są „dziećmi gorszych szans”, bez perspektyw życiowych, zagrożonymi skierowaniem do pieczy zastępczej. Najczęściej występujące problemy, to problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego, bezrobocie, ubóstwo, nadużywanie alkoholu, przemoc, długotrwała choroba i niepełnosprawność. Były to rodziny niepełne, wielodzietne, nie posiadające właściwego wsparcia w swoim środowisku rodzinnym. Asystent udzielał wsparcia w poprawie

sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, gospodarowaniu środkami finansowymi, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, problemów wychowawczych z dziećmi, prowadził indywidualne konsultacje wychowawcze dla rodziców i dzieci, motywował do poszukiwania i utrzymania zatrudnienia, udzielał wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez organizowanie im zajęć psychoedukacyjnych.

Dzięki współpracy z asystentem rodziny „drobnymi krokami” niwelowane są dysfunkcje w tych rodzinach. Najbardziej efektywne zmiany, to między innymi: podjęcie zatrudnienia, utrzymywanie abstynencji w rodzinach z problemem alkoholowym, remonty i odświeżanie mieszkań, poprawa relacji między członkami rodzin, poprawa stopni i zachowania w szkole, prawidłowe nawyki żywieniowe, prawidłowe gospodarowanie budżetem domowym, umiejętność planowania wydatków, zbudowanie prawidłowych więzi pomiędzy członkami rodziny, komunikacja bez krzyku i przemocy, utrzymywania czystości w domu, jak i higieny osobistej. Nauka rodzicielstwa, czyli kształtowanie i rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców. Najważniejszym efektem jest ochrona dzieci przed zabezpieczeniem w pieczy zastępczej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach współfinansował pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, rodzinach zastępczych oraz rodzinach zastępczych o charakterze pogotowia rodzinnego. Razem w pieczy zastępczej przebywa **11** dzieci.

Zgodnie z art. 191 ust 8 i 9 w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, gmina właściwa ze względu na zamieszkanie dziecka, ponosi odpłatność za jego pobyt w pierwszym roku 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w drugim roku pobytu 30%, w trzecimi następnymi 50%. Zgodnie z zapisami ustawy tut. Ośrodek pokrywał częściowe koszty pobytu dzieci w ww. formach opieki zastępczej w wysokości 10%, 30% lub 50% kosztu pobytu. Na ten cel wydatkowano kwotę **142 653,48 zł**.

Rodziny, których dzieci postanowieniem Sądu zostały umieszczone w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a także rodziny, którym postanowieniem Sądu zostały ograniczone prawa rodzicielskie, natychmiast obejmowane są wzmożonymi działaniami pracownika socjalnego oraz asystenta rodziny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świątkach w celu umożliwienia powrotu dzieci do środowiska lub niedopuszczenia do pozbawienia władzy rodzicielskiej w momencie ograniczonych już praw rodzicielskich.

W ramach gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną realizowano następujące zadania: udzielenie pomocy w formie zasiłków: stałych, okresowych, celowych, finansowanie dożywienia dzieci w szkole, dofinansowanie wycieczki letniej, dofinansowanie do zakupów przyborów szkolnych, udzielanie pomocy rodzinom w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, alkoholizmowi, poradnictwo socjalne i rodzinne, objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny.

Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w miarę możliwości biorą udział w kampaniach, konferencjach promujących wartość rodziny co pozwala im doskonalić umiejętności zawodowe w zakresie wspierania rodziny. W celu ograniczenia liczby dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub rodzinach zastępczych zatrudniono asystenta rodziny, który w zakresie swoich czynności współpracował z rodzinami przeżywającymi trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci, w celu przywrócenia im zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji rodziny i powrotu dzieci, zabezpieczonych przez Sąd w pieczy zastępczej. Środki na zatrudnienie asystenta pochodzą ze środków własnych Gminy. Asystent rodziny pracuje z rodzinami wieloproblemowymi. Wymaga to od niego szerokiej wiedzy i umiejętności niezbędnych do realizacji zadań oraz profesjonalizmu zachowań w trudnych okolicznościach.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach w 2022 roku zatrudnił 1 asystenta rodziny na umowę o pracę w ramach zadaniowego czasu pracy, posiadającego odpowiednie wykształcenie i doświadczenie w realizacji zadań na podobnym stanowisku.

V. Rekomendacje w 2023 roku

Budowanie i realizowanie gminnego systemu wspierania rodzin wieloproblemowych jest zbiorem mechanizmów i oddziaływań na rzecz tych rodzin oraz wyznacza kierunki podejmowania inicjatyw i działań na rzecz wspierania rodzin.

W 2023 roku za kluczowe i ważne przyjęto:

- realizację działań mających na celu przywrócenie rodzinie samodzielności w oparciu o jej wewnętrzne i zewnętrzne zasoby;
- realizację wsparcia i pedagogizację z elementami terapii i pracy socjalnej w środowisku zamieszkania rodziny i w miejscu przez nią wskazanym;
- motywację i doping członków rodzin dysfunkcyjnych do podejmowania działań mających na celu poprawę ich trudnej sytuacji;
- monitorowanie postępów rodziny w realizacji wspólnie opracowanego planu pracy;
- tworzenie grup wsparcia rodzin współpracujących z asystentem rodziny;
- realizację i intensyfikację działań profilaktycznych i metod pracy z rodziną, mających na celu utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku; prowadzenie różnorodnych form środowiskowej pomocy rodzinom dysfunkcyjnym;
- realizację i wzmocnienie działań asystenta rodziny poprzez prowadzenie systematycznej i bezpośredniej pracy z rodziną mającą trudności w prawidłowym funkcjonowaniu;
- doskonalenie i rozwój współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji, mających kontakt z dzieckiem i jego rodziną;
- wspomaganie funkcjonowania rodzin z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez rozwój systemu wsparcia rodziny i profilaktykę oraz usługi wysokospecjalistyczne (zatrudnienie psychologa, terapeuty rodzinnego);
- realizowanie i doskonalenie kompleksowego i spójnego systemu wspierania rodziny oraz opieki nad

dzieckiem i rodziną poprzez działania asystentów rodziny, zespołów interdyscyplinarnych;

- kontynuowanie realizacji zadań, wynikających z programów z zakresu wspierania rodziny;
- podnoszenie kwalifikacji- szkolenia dla pracowników socjalnych, asystentów rodziny.

Dotychczasowe doświadczenia wykazały, że praca asystenta rodziny przynosi oczekiwane efekty - przede wszystkim z uwagi na elastyczny, nienormowany czas pracy, dostosowany do rytmu życia rodziny i jej potrzeb. Mobilność i dyspozycyjność asystenta oraz zasada indywidualnej odpowiedzialności za wyniki pracy z rodziną przyczyniają się do osiągnięcia pozytywnych rezultatów. W Gminie Świątki są rodziny potrzebujące ciągłego wsparcia asystenta rodziny, jednak ich liczba z roku na rok maleje.

Gmina podejmuje także zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, działa Zespół Interdyscyplinarny powołany do udzielania pomocy ofiarom szeroko rozumianej przemocy. W ramach procedury Zespół Interdyscyplinarny podejmuje także działania w celu zapewnienia nadzoru kuratora nad nieletnimi. Skuteczna pomoc dzieciom pozbawionym opieki oraz rodzinom nie radzącym sobie z wychowaniem dzieci wymaga współpracy wielu instytucji.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje ściśle z placówkami oświatowymi, które oferują dzieciom różnorodne zajęcia pozalekcyjne, służbą zdrowia, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariatem Policji, kuratorami sądowymi, PCPR. Wszystkie współpracujące jednostki starają się reagować w każdej sytuacji kryzysowej rodzin. Trudno jednak zajmować się sprawami dzieci i rodzin mających problemy wychowawcze nie mając wystarczającej ilości narzędzi, które mogłyby pomóc w realizacji zapisów ustawy i Gminnego Programu Wspierania Rodziny. Do najistotniejszych utrudnień w rozwiązywaniu tak istotnego problemu należy zaliczyć:

- brak mieszkań socjalnych;
- brak mieszkań wspierających;
- brak rodzin wspierających;
- brak na terenie gminy świetlic socjoterapeutycznej, gdzie dzieci mogłyby niejednokrotnie w spokoju odrobić zadania szkolne, czy spędzić czas po zajęciach szkolnych i tym samym nabrać prawidłowych nawyków dotyczących zachowania i kultury.

Można z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że do czasu usunięcia tych utrudnień Gminny Program Wspierania Rodziny narażony będzie na działania połowiczne, obarczone ryzykiem porażki.

Wskazane jest podejmowanie działań przede wszystkim profilaktycznych i wspomagających.

W celu osiągnięcia zamierzonych efektów konieczne jest dalsze interdyscyplinarne współdziałanie wielu służb i organizacji działających na rzecz rodziny i dzieci, bowiem wyłącznie praca zespołowa stanowić będzie pewne i kompleksowe wsparcie rodzin.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. **179 ust. 1.** ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej - "W terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań."

Mając na względzie realizację zapisów ustawowych podjęcie stosownej uchwały jest zasadne.